

PÄIHTEETTÖMYYSOHJELMA

Hämeen ammatti-instituutin johtoryhmä on hyväksynyt ohjelman 13.6.2014.

1. Päihteettömyysohjelman tavoitteet

Hämeen ammatti-instituutissa olemme sitoutuneet päihteettömyyteen. Päihteettömyysohjelmassa päihteillä tarkoitetaan päihtymis- tai huumaantumistarkoituksessa käytettyjä aineita. Näitä voivat olla alkoholi, huumeet, lääkkeet ja/tai niiden sekakäyttö. Päihdeongelmasta on kyse silloin, kun päihteiden käyttö uhkaa opiskelijan terveyttä ja työkykyä sekä mahdollisesti hänen ja/tai hänen läheistensä turvallisuutta, opiskeluyhteisö mukaan lukien.

Oppilaitoksen tehtävänä on tukea opiskelijoita huolehtimaan fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestään osana ammatillista kasvua kohti työelämää. Päihteiden käyttö saattaa vaikeuttaa tai jopa estää opintojen etenemistä ja sijoittumista työelämään.

Koulutuksen järjestäjän on taattava opiskeluympäristön turvallisuus. Päihteiden käyttö ja päihtyneenä esiintyminen opetustilanteessa on kiellettyä. Päihteiden käyttöön puuttuminen on välittämistä opiskelijasta ja muista tilanteessa läsnä olevista. Asiaan puuttuminen on jokaisen opettajan ja muuhun henkilökuntaan kuuluvan velvollisuus. Huumeiden käyttö, hallussapito sekä välittäminen ovat rikoksia ja niistä ilmoitetaan aina viranomaisille. Hämeen ammatti-instituutin opiskelijoita koskevat Hämeen ammatti-instituutin järjestyssäännöt ja opiskelija-asuntoloissa asuvia koskevat lisäksi asuntolan järjestyssäännöt.

Hämeen ammatti-instituutin päihteettömyysohjelman tavoitteet:

- työturvallisuudesta ja turvallisesta oppimisympäristöstä huolehtiminen
- opiskelun tukeminen ja keskeyttämisten ehkäisy
- opiskelijan itsenäisen arjenhallinnan ja terveyden tukeminen
- päihdeongelmien ennaltaehkäisy ja mahdollisimman varhainen puuttuminen
- henkilökunnan valmiuksien lisääminen päihdeongelmiin puuttumisessa ja hoitoonohjauksessa
- tiedottaminen oppilaitoksen kielteisestä suhtautumisesta liittyen päihteiden käyttöön
- syrjäytymisen ehkäisy

2. Ennaltaehkäisevä päihdetyö

Hämeen ammatti-instituutin pyrkimyksenä on ylläpitää oppimisympäristöä ja opiskelukulttuuria, joka mielekkyydellään ja turvallisuudellaan tukee opiskelua sekä edistää terveellisiä elämäntapoja ja monipuolista ja virikkeellistä vapaa-ajanviettoa. Myös oppilaitoksen opiskelijoilleen tarjoamat asumis- ja vapaa-ajanpalvelut rakentuvat näistä koko oppilaitokselle yhteisistä lähtökohdista.

Opiskelijoiden tietoisuus ammatti-instituutin päihteettömyysohjelmasta ja menettelytavoista päihdeasioissa varmistetaan opiskelun alkaessa osana opintoihin orientoitumista.

Opiskelijoiden työkyvyn ja hyvinvoinnin tukeminen on oppilaitoksen koko henkilöstön vastuulla ja työssä ovat mukana myös opiskelijoiden läheiset mukaan lukien heidän vanhempansa, perheensä ja muut läheiset.

Keskeistä on se, että opiskelijat itse kasvavat ottamaan vastuun opinnoistaan ja elämästään ja osaavat hakea tukea ongelmia kohdatessaan kuraattorilta, ryhmänohjaajalta, opettajilta, opinto-ohjaajilta, opiskelijaterveydenhuollosta tai muilta oppilaitoksen ulkopuolisilta asiantuntijoilta.

2.1 Mistä opiskelija saa apua päihdeongelmiin

Opiskelija voi puhua asiasta asuntolanohjaajalle, ryhmänohjaajalle, opinto-ohjaajalle tai kenelle tahansa henkilökunnan jäsenelle, jonka kokee läheiseksi. He neuvovat ja tukevat asiassa eteenpäin.

Opiskelija voi hakeutua kuraattorin tai terveydenhoitajan vastaanotolle, jossa aloitetaan tukitoimien kartoitus.

Kaikki opiskelijat ovat vastuussa opiskeluyhteisön hyvinvoinnista. Ongelmien esille ottaminen on kaverista välittämistä.

3. Päihteiden käytön tunnistaminen

Opiskelijoiden toistuviin, selittämättömiin poissaoloihin voi liittyä päihteiden käyttöä, minkä vuoksi niihin on syytä kiinnittää erityistä huomiota. Oppilaitoksessa sovitaan menettelyt poissaoloihin puuttumisesta ja seuraamuksista. Laki ammatillisesta koulutuksesta lähtee siitä, että opiskelijan on osallistuttava opetukseen, ellei hänelle on myönnetty siitä vapautusta.

Päihteiden käytöstä ei voi antaa yhtä yksittäistä tunnusmerkkiä, mutta seurauksena voi olla esim.

- heikentynyt opiskelumotivaatio
- heikentynyt keskittymiskyky ja/tai häiritsevä käyttäytyminen koulussa ja/tai asuntolassa
- sosiaalinen eristäytyminen
- ystäväpiirin muuttuminen
- kiinnostuksen häviäminen aikaisempiin harrastuksiin
- opiskelijan hallusta löytyy huumausaineiden käyttöön viittaavaa välineistöä

4. Menettelytavat

Opiskelija ei voi olla päihtyneenä opetustilanteessa. Oppilaitoksessa on alkometrejä, joiden käyttö on mahdollista päihteettömyyden ennaltaehkäisyyn ja työturvallisuuden näkökulmasta. Kun havaitaan tai epäillään, että opiskelija on päihtynyt, tilanteeseen on puututtava välittömästi. Paikalle on hyvä saada toinen henkilökunnan edustaja.

Opiskelijalla on oikeus osoittaa, ettei ole päihteiden vaikutuksen alainen. Vapaaehtoinen puhalluttaminen toteutetaan oppilaitoksessa.

Huume-testaus tehdään toimipisteen virallisen opiskelijaterveydenhuollon järjestäjän ohjeiden mukaisesti. Testaukseen lähettämisestä päättää koulutusohjelmapäällikkö. Opiskelijan on käytävä testauksessa hänelle varattuna aikana.

Jos opiskelija ei suostu huume-seulaan tai vapaaehtoiseen puhallutukseen, opettajalla on oikeus ja velvollisuus sulkea päihtynyt opiskelija opetuksesta loppupäiväksi. Opettajan tulee arvioida, voiko päihtyneen opiskelijan laittaa yksin kotiin vai tarvitseeko hän esimerkiksi saattajan. Opettaja tekee tilanteesta vapaamuotoisen kirjauksen, ja toimittaa sen sekä koulutusohjelmapäällikölle että kuraattorille.

Alaikäisen opiskelijan kohdalla otetaan aina yhteyttä huoltajiin. Jatko-ohjauksesta tulee keskustella yhdessä terveydenhoitajan ja/tai kuraattorin kanssa.

Välitön puuttuminen etenee seuraavasti:

4.1 Opiskelijalta löytyy päihdyttäviä aineita tai huumeiden käyttövälineitä

Huumausaineiden käyttöä epäiltäessä otetaan aina yhteys poliisiin, joka suorittaa aineiden ja käyttövälineiden takavarikoinnin.

Mikäli opiskelijalla tai hänen vieraallaan havaitaan olevan hallussaan alkoholia, haetaan - jos mahdollista - työpari (todistaja), ja pyydetään poistumaan oppilaitoksen alueelta tai kaatamaan hallussa oleva alkoholi viemäriin.

Asiasta ilmoitetaan asuntolanohjaajalle, kuraattorille ja koulutusohjelmapäällikölle, jotka huolehtivat yhdessä terveydenhoitajan kanssa jatkotoimista.

4.2 Huumeiden välitystä tai myyntiä havaitaan tai epäillään

Jos havaitaan tai epäillään huumeiden välitystä tai myyntiä, siitä ilmoitetaan aina poliisille. Lisäksi asiasta ilmoitetaan kuraattorille ja koulutusohjelmapäällikölle.

4.3 Seuraamukset

L630/1998: 35, 35 a, 35 b§ KURINPITO

Koulutuksen järjestäjällä on oikeus seuraaviin kurinpitotoimenpiteisiin:

Kirjallinen varoitus, kun opiskelija

- kieltäytyy huumausainetestiä koskevan todistuksen esittämisestä
- on selvityksen perusteella käyttänyt huumausaineita muihin kuin lääkinnällisiin tarkoituksiin

Päättävä taho: rehtori

Määräaikainen erottaminen max 1 vuosi, kun

- opiskelijan teko tai laiminlyönti on vakava
- opiskelija jatkaa kirjallisen varoituksen perusteena ollutta epäasiallista käyttäytymistä

Päättävä taho: Opiskelijalautakunta

Opiskeluoikeuden pidättäminen

- siihen asti, kunnes suostuu opiskeluoikeuden peruuttamisprosessiin liittyviin terveydentilan toteamiseksi suoritettaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin

Päättävä taho: Opiskelijalautakunta

Koulutusohjelmapäällikkö ilmoittaa em. tapauksista rehtorille. Kurinpitotoimiin johtaneista tapahtumista opiskelijaa ja alaikäisen opiskelijan huoltajaa kuullaan.

5. Päähteettömyysohjelman arviointi ja kehittäminen

Hämeen ammatti-instituutissa päähteettömyysohjelma on kehittyvä asiakirja, jota päivitetään tarvittaessa. Päähteettömyysohjelman tarkistamisesta vastaa Hämeen ammatti-instituutin rehtori.

Asiaan liittyvät lait ja ohjeistukset

Laki ammatillisesta koulutuksesta 21.8.1998/630
28 § Opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

34a § Huumausainetestaus
Koulutuksen järjestäjä voi velvoittaa opiskelijan esittämään huumausainetestiä koskevan todistuksen, jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelija on huumausaineiden vaikutuksen alaisena opintoihin kuuluvissa käytännön tehtävissä tai työssäoppimisessa tai että opiskelijalla on riippuvuus huumeista. Edellytyksenä on lisäksi, että testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi ja opiskelija toimii sellaisissa tehtävissä, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itenäistä harkintakykyä tai hyvää reagoitukykyä ja jossa huumeiden vaikutuksen alaisena tai huumeista riippuvaisena toimiminen:

- 1) vakavasti vaarantaa opiskelijan itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä;
- 2) vakavasti vaarantaa liikenteen turvallisuutta;
- 3) vakavasti vaarantaa salassapitosäännöksiin suojattujen tietojen suojaa tai eheyttä; tai
- 4) merkittävästi lisää koulutuksen järjestäjän, 16 §:ssä tarkoitetun työpaikan tai 17 §:ssä tarkoitetun työnantajan hallussa olevien huumausainelain [\(373/2008\) 3 §:n](#) 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen aineiden laittoman kaupan ja leviämisen riskiä.

Huumausainetestiä koskevalla todistuksella tarkoitetaan koulutuksen järjestäjän osoittaman laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön antamaa todistusta, josta ilmenee, että opiskelijalle on tehty testi huumausainelain 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetun huumausaineen käytön selvittämiseksi, sekä testin perusteella laadittu selvitys siitä, onko opiskelija käyttänyt huumausaineita muihin kuin lääkinnällisiin tarkoituksiin siten, että hänen toimintakykynsä on heikentynyt. Todistus on esitettävä koulutuksen järjestäjän määräämässä kohtuullisessa ajassa. Huumausainetestiä koskevan todistuksen vaatimisesta on ilmoitettava opiskelijan huoltajalle.

Koulutuksen järjestäjän tulee yhteistyössä opiskelijahuollon toimijoiden kanssa laatia kirjalliset toimintaohjeet opiskelijoiden päihteiden käytön ehkäisemiseksi ja päihdeongelmiin puuttumiseksi.

Koulutuksen järjestäjä vastaa tässä pykälässä tarkoitetusta huumausainetestiä koskevasta todistuksesta aiheutuvista kustannuksista.
Opiskelijalle tehtävään huumausainetestaukseen sovelletaan muutoin, mitä työterveyshuoltolain [\(1383/2001\) 19 §:ssä](#) säädetään työntekijän testauksesta.

35 § Kurinpito

Opiskelijalle voidaan antaa kirjallinen varoitus, jos hän:

- 1) häiritsee opetusta;
- 2) käyttäytyy väkivaltaisesti tai uhkaavasti;
- 3) menettelee vilpillisesti tai muuten rikkooppilaitoksen järjestystä;
- 4) kieltäytyy 34 a §:ssä tarkoitetun huumausainetestiä koskevan todistuksen esittämisestä; taikka
- 5) on 34 a §:ssä tarkoitetun selvityksen perusteella käyttänyt huumausaineita muihin kuin lääkinnällisiin tarkoituksiin siten, että hänen toimintakykynsä on heikentynyt.

Jos teko tai laiminlyönti on vakava tai jos opiskelija jatkaa 1 momentissa tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta määrääjäksi, enintään yhdeksi vuodeksi

sekä erottaa asuntolasta määrääjäksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi.

Opetusta häiritsevä, väkivaltaisesti tai uhkaavasti käyttäytyvä tai toisen henkeä tai terveyttä vaarantava opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta.

Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Jos opiskelija kieltäytyy 32 a §:n 1 momentissa tarkoitettuista terveydentilan toteamiseksi suoritettavista tarkastuksista ja tutkimuksista, häneltä voidaan pidättää oikeus opiskeluun siihen asti, kunnes hän suostuu tarvittaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin. Jos opiskelija kieltäytyy 32 a §:n 4 momentissa tarkoitetusta rikosrekisteriotteen nähtäväksi antamisesta, häneltä voidaan pidättää oikeus opiskeluun siihen asti, kunnes hän suostuu toimittamaan rikosrekisteriotteen nähtäväksi.

Päihdehuoltolaki 17.1.1986/41

1 § Tavoitteet. Päihdehuollon tavoitteena on ehkäistä ja vähentää päihteiden ongelmakäyttöä sekä siihen liittyviä sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja sekä edistää päihteiden ongelmakäyttäjän ja hänen läheistensä toimintakykyä ja turvallisuutta.

9 § Yhteistoiminta. Päihdehuollon alalla toimivien viranomaisten ja yhteisöjen on oltava keskenään yhteistyössä. Erityistä huomiota on kiinnitettävä päihdehuollon ja muun sosiaali- ja terveydenhuollon, raittustoimen, asuntoviranomaisten, työvoimaviranomaisten, koulutoimen, nuorisotoimen sekä poliisin keskinäiseen yhteistyöhön.

Alkoholilaki 8.12.1994/1143

16 § Vähittäismyynnikielit

Alkoholijuomaa ei saa alkoholimyymälässä tai 14 §:n 4 momentissa tarkoitetussa myyntipaikassa myydä henkilölle, joka on kahtakymmentä vuotta nuorempi, kuitenkin niin, että mietoa alkoholijuomaa voidaan myydä kahdeksantoista vuotta täyttäneelle;

Vähintään 1,2 ja enintään 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävää juomaa ei saa myydä henkilölle, joka on kahdeksantoista vuotta nuorempi.

Myös alkoholijuomien anniskelu ja välittäminen alle 18-vuotiaille on vastaavasti kiellettyä. (24 § ja 31 §)

Edellä 1 momentissa tarkoitetuilla henkilöillä on velvollisuus tehdä salassapitosäännösten estämättä ilmoitus poliisille, kun heillä on tehtävässään tietoon tulneiden seikkojen perusteella syytä epäillä lapseen kohdistunutta rikoslain [\(39/1889\) 20 luvussa](#) rangaistavaksi säädettyä tekoa. [\(20.5.2011/542\)](#)

Rikoslaki 50 LUKU Huumausainerikoksista

1 § Huumausainerikos

Joka laittomasti

- 1) valmistaa tai yrittää valmistaa huumausainetta taikka viljelee tai yrittää viljellä kokapensasta, kat-kasvia (Catha edulis) tai Psilocybe-sieniä,
- 2) viljelee tai yrittää viljellä oopiumiunikkoa, hampua tai meskaliinia sisältäviä kaktuskasveja käytettäväksi huumausaineena tai sen raaka-aineena taikka käytettäväksi huumausaineen valmistuksessa tai tuotannossa,

- 3) tuo tai yrittää tuoda maahan taikka vie tai yrittää viedä maasta taikka kuljettaa tai kuljetuttaa tai yrittää kuljettaa tai kuljetuttaa huumausainetta,
- 4) myy, välittää, toiselle luovuttaa tai muulla tavoin levittää tai yrittää levittää huumausainetta, tai
- 5) pitää hallussaan tai yrittää hankkia huumausainetta, on tuomittava *huumausaineriksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

2 § Törkeä huumausainerikos Jos huumausainerikoksessa

- 1) rikoksen kohteena on erittäin vaarallinen huumausaine tai suuri määrä huumausainetta,
  - 2) tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä,
  - 3) rikoksentehtäjä toimii sellaisen rikoksen laajamittaiseen tekemiseen erityisesti järjestäytyneen ryhmän jäsenenä,
  - 4) aiheutetaan usealle ihmiselle vakavaa hengen tai terveyden vaaraa, tai
  - 5) levitetään huumausainetta alaikäisille tai muuten häikäilemättömällä tavalla
- ja huumausainerikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikoksentehtäjä on tuomittava *törkeästä huumausaineriksesta* vankeuteen vähintään yhdeksi ja enintään kymmeneksi vuodeksi.

2 a § Huumausaineen käyttörikos

Joka laittomasti käyttää taikka omaa käyttöä varten pitää hallussaan tai yrittää hankkia vähäisen määrän huumausainetta, on tuomittava *huumausaineen käyttöriksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Menettelytavat ja toimintaohjeet henkilökunnalle

Toimintamalli AKUUTTITILANTEESEEN – opiskelija humaltuneena tai päihteiden vaikutuksen alaisena oppilaitoksessa/asuntolassa

1. PUUTU TILANTEESEEN VÄLITTÖMÄSTI HAVAITESSASI PÄIHTYNEEN OPISKELIJAN!
2. Huolehdi, ettei opiskelija tee itselleen tai muille vahinkoa ja muista huolehtia omasta turvallisuudestasi.
3. PYYDÄ APUA! Pyri siihen, että teitä on kaksi henkilökuntaan kuuluvaa käsittelemässä tilannetta.
4. Anna opiskelijalle mahdollisuus todentaa päihteettömyytensä puhaltamalla alkometriin, ellei opiskelija itse myönnä päihtymystään.

Vapaaehtoinen puhalluttaminen toteutetaan oppilaitoksessa.

Jos opiskelija ei suostu vapaaehtoiseen puhallutukseen, opettajalla on oikeus ja velvollisuus sulkea päihtynyt opiskelija opetuksesta loppupäiväksi. Koulutusohjelmapäällikkö voi pidättää opiskeluoikeuden enintään kolmeksi päiväksi.

Huolehdi, että opiskelijalla on tarvittaessa saattaja!

5. Alaikäisen opiskelijan osalta ota aina yhteyttä huoltajaan.
6. Jatko-ohjaus oppilaitoksen kuraattorille/terveydenhoitajalle.
7. Tee tapahtuneesta vapaamuotoinen kirjaus ja toimita se koulutusohjelmapäällikölle ja kuraattorille.